

कामरेखा स्त्री कामानां कामव्यापाराणां रेखा पङ्क्तिर्यत्र
लख्य २ । कामव्यापारराशियुक्तायां वेश्यायाम् शब्दमा०
कामल त्रि० कम-कलच् । १ कालुके । आधारे कलच् ।
२ वसन्तकाले पु० कल्य जलस्थामलोऽसम्बन्धो यत्र । ३
मरुदेशे च मेदिनी । ४ रोगपदे पुंस्त्री मेदि० । तन्निदा-
भादि । “पाण्डुरोगो च योऽत्यर्थं पित्तलानि निषे-
वते । तस्य पित्तमण्डूमांसं दग्ध्वा रोगाय कल्पते”
निदानम् । “हरिद्रेवः सुष्ठुं हरिद्रदण्डं नखाननः ।
रक्तपित्तघ्नं मूलो भेदकर्णो हतेन्द्रियः । दाहविपाक-
दौर्बल्यसदनारुचिर्धितः । कामला बहुपित्तैषा कोष्ठ-
शाखाश्रया मता । कालान्तरात् खरोभूता कक्षायात्
कुम्भकामला । तस्य सम्प्र प्रिः । तस्यारिष्टलक्षणं यथा ।
क्षणीतश्चक्षूः श्लेष्मं शून्यं भानवः । स रक्ताक्षिषुख-
च्छर्दिषिण्मूत्रो यस्य ताम्यति । दाहकवित्तवानाह-
तन्नामोऽहमन्वितः । नश्यति श्वासकाशार्त्तो विड्भेदी
कुम्भकामलो । कर्णरोचकहृत्तामञ्जरलोमनिपीडितः ।
नटग्निमन्त्रः निप्रं हि कामलावान् विपद्यते” माधव-
निदानम् । [लिङ्गे हेम० ।

कामलता स्त्री कामस्य लतेव तदगुणभूयित्वात् । उचिङ्गे
कामलायन पु० कमलस्थापत्यं नडादि० फक् । कमलापत्ये
उपकोलाख्ये सुनौ । “उपकोमलोह वै कामलायनः
सत्यकामे जायते ब्रह्मचर्यसुवाध” छा० उ० ।

कामलाक्षी स्त्री कामं यद्येष्टं लाति आकर्षति ला-क ताडय
मन्त्रि यस्याः पच् समान् पित्त्वात् डीप् । आकर्षणकारको
देवीमूर्त्तिभेदे” तन्त्रसा० आकर्षणप्रकरणे । “अनामारक्त
मिश्रेण कामलाक्षीमनु जपेत्” तन्त्रस्तु तत्रैव दृश्यः ।

कामलिका स्त्री कस्य जनस्थामलोऽसम्बन्धोऽस्यस्य ठन् ।
कङ्कधान्ये शब्दचि० ।

कामलिन् पु० व० व० । कमलेन वैगम्यायनान्तेवासिभेदेन
प्रोक्तमधीयते णिनि । वैगम्यायनान्तेवासिभेदकमलार्धं
प्रोक्ताध्यायिषु ।

कामवत् त्रि० कामोऽस्यस्य सत्पुं मस्य वः । १ अभिलाषयुक्ते
शैथुनानुरागयुक्ते च स्त्रियां डीप् “त्यागः कामवतीनां
हि स्त्रीणां सङ्घिर्विगर्हितः” भा० आ० ३८६ स्तो० ।
डोबलः ३ दारुहरिद्रायां राजनि० ।

कामवत्तम पु० ६त० । १ यामुवृत्ते तन्मुकुलं हि कन्दर्पप्रियम् ।
२ ज्योत्स्नायां स्त्री राजनि० ।

कामवृत्त पु० कामं योजाङ्गु रनिरपेक्षतया यद्येच्छं
३२ वा० भाग ३

वृत्तः । वृत्ताके (परगात्रा) । राजनिषण्डुः ।
कामवृत्त त्रि० कामं यद्येष्टं निरङ्कुशं वृत्तमस्य । यद्येष्टा-
चारिण्य । “यस्तु स्यात् कलियः कश्चित् कामवृत्तः पर-
न्तपः” “यस्तु स्यात् कामवृत्तोऽपि पार्थ ब्रह्मपुरस्कृतः”
भा० आ० १७० अ० ।

कामवृत्ति स्त्री ६त० । १ कामस्य चेष्टिते । कामेन स्नेच्छया
वृत्तिः । २ स्नेच्छाचारे । “न कामवृत्तिर्वचनोयमोज्जते”
कुमा० कामतोऽवृत्तिरस्य । ३ यद्येष्टाचारयुक्ते त्रि० ।
कामवृद्धि पु० कामस्य वृद्धिर्यस्यात् । कर्णाटदेशप्रसिद्धे (कामज)
रतिख्याते जुपभेदे राजनि० ६त० । २ कामस्य वृद्धौ स्त्री
कामवृन्ता स्त्री कामतो वृत्तं यस्याः । पाटलायाम् शब्दमा० ।
कामशक्ति स्त्री । कामस्य शक्तिर्गोयिकाभेदः । पदार्था-

दये राक्षसभट्टोक्ते १ कामदेवपत्नीभेदे । सा च पञ्चाशद्विधा
यथा “रतिः १ प्रीतिः २ कामिनी च ३, मोहिनी ४
कमलप्रिया ५ । विलासिनी ६ कल्पलता ७, श्यामला
८ शुचिकिता ९ । विस्मिताक्षी १० विशालाक्षी ११,
खेतिहाना १२ दिगम्बरा १३ । वामा १४ कुञ्जा १५
धरा १६ नित्या १७, कल्याणी १८ मोहिनी १९ तथा ।
सुलोचना २० सुलावण्या २१, तत्रैव च विमर्दिनी २२ ।
कलहप्रिया २३ चेकाक्षी २४, सुसुखी २५ नलिनी २६
तथा । जटिला २७ पालिनी २८ चैव, शिवा २९ सुधा ३०
रसा ३१ भ्रमा ३२ । चारुलोला ३३ चञ्चला ३४
च, दीर्घजिह्वा ३५ रतिप्रिया ३६ । लोलाक्षी ३७
भट्टिणी ३८ चैव, पाटला ३९ मादिनी ४० तथा ।
माला ४१ च हंसिनी ४२ विश्वतोमुखी ४३ नन्दिनी ४४
तथा । राङ्गिनी च तथा कालिः ४६ । कलकण्ठी ४७
ष्टकोदरा ४८ । मेघश्यामा ४९ कपोलता ५०, एवं
पञ्चाशदोरिताः । शक्तयः कुङ्कुमनिभाः सवर्गभरण-
भूषिताः । नीलोत्पलकरा ध्येयास्त्रैलोक्याकर्षणक्षमाः”
इति । तन्त्रसारे कामरतिन्यासे पञ्चाशद्वर्णकक्षमाह-
काया एकैकवर्णयोगेन कामशब्ददर्शितानां पञ्चाशतः
कामानां योगेन च एतासां न्यासोऽभिहितः । तत्र-
नाममात्रे कश्चिद्भेदोऽस्ति । “पञ्चाशद्वर्णगुणिता
पञ्चाशद्वर्णमालकाम् । स्मृते तद्वर्णतोभिज्ञां तथा रक्षा-
दिकान् क्रमादिति” शा० ति० पद्यव्या० राक्षसभट्टेन
आदिपदेन पञ्चाशत्कामास्तच्छक्तयश्चाह्वया इति कीर्त्त-
नात् पञ्चाशदेव कामशक्तयः । अतः शब्दकल्पदु-
र्भासशब्दे रतिभेदश्चैव पञ्चाशत् यत् प्रतिज्ञातं तन्-